

Vesienhoidon
suunnittelun
viestintä-
suunnitelma
2011–2015

VESIEN
TILAN
HYVÄKSI
Yhdessä

Ympäristöministeriö
Puhelin: 020 610 100 (vaihde)
Kasarmikatu 25, PL 35, 00023 VALTIONEUVOSTO
Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi
www.ymparisto.fi/ym

Suomen ympäristökeskus SYKE
Puhelin: 020 610 123 (vaihde)
Mechelininkatu 34a, PL 140, 00251, HELSINKI
Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi
www.ymparisto.fi/syke

1. Johdanto

Valtioneuvosto hyväksyi 10.12.2009 vesienhoitosuunnitelmat vuoteen 2015 seitsemälle vesienhoitoalueelle, jotka kattavat koko Manner-Suomen. Suunnitelmat perustuvat EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin toimenpanoon. Suunnittelu on laajin Suomen vesiä koskeva kehittämishanke kautta aikojen. Suunnitelmat valmisteltiin laajassa yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa eri tahojen kanssa. Nyt vesienhoitosuunnitelmat päivitetään. Ensimmäinen kuulemiskierros järjestetään kesällä 2012.

Vesienhoidon suunnittelu etenee kuuden vuoden sykleissä. Ensimmäinen toimenpidekausi ajoittuu vuosille 2010–2015. Vuonna 2015 vesienhoitosuunnitelmat päivitetään ja tehdään väliarvio vesien tilasta ja tarvittavista toimenpiteistä vesien hyvän tilan saavuttamiseksi. Joidenkin vesien kohdalla voi olla mahdotonta saavuttaa tavoitteita esimerkiksi luonnonolojen vuoksi tai taloudellisista syistä. Tällöin niiden tavoittamiseen voidaan antaa lisää aikaa tai tavoitteita voidaan lieventää. Kaikkien vesien tulisi kuitenkin saavuttaa tavoitetila viimeistään vuoteen 2027 mennessä.

ELY-keskukset ovat laatineet vesienhoitoalueiden vesienhoitosuunnitelmat. Ne pohjautuvat ELY-keskusten laatimiin toimenpideohjelmiin, jotka sisältävät tietoa aluekeskuksen toimialueen vesien tilasta, tilaa heikentävistä tekijöistä, tilatavoitteista sekä toimenpiteistä ja niiden kustannuksista. Toimenpideohjelmien ja vesienhoitosuunnitelmien laadintaan osallistuvat aluekeskuskohtaiset, lakisääteiset yhteistyöryhmät, joihin on koottu mahdollisimman kattavasti alueen eri eturyhmien edustus. Lisäksi kaikilla kansalaisilla on ollut mahdollisuus osallistua vesienhoidon suunnitteluun kolmessa eri kuulemisessa.

Vesienhoidon tavoitteena on saavuttaa vähintään hyvä pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila vuoteen 2015 mennessä, hyvä pohjavesien kemiallinen ja määrällinen tila vuoteen 2015 mennessä sekä estää pinta- ja pohjavesien tilan heikkeneminen. Lisäksi keinotekoisien ja voimakkaasti muutettujen pintavesien ekologisen tilan tulisi olla vähintään niin hyvä kuin näiden vesien muuttunut tila mahdollistaa. Tavoitteena on myös rajoittaa pilaavien tai haitallisten aineiden pääsyä vesiin sekä vähentää tulvien ja kuivuuden haitallisia vaikutuksia. Jokaisen EU:n jäsenmaan tulee laatia vesienhoitosuunnitelmat, jotka sisältävät tietoa pinta- ja pohjavesien nykytilasta, vesien tilaan vaikuttavista tekijöistä sekä toimenpiteistä, joilla vesien hyvä tila aiotaan saavuttaa vuoteen 2015 mennessä.

Vesienhoidon viestinnässä tulee huomioida pinta- ja pohjavedet sekä rannikkoalueiden erilaiset viestinnän tarpeet. Vesienhoidon viestinnässä tulee myös aktiivisesti huomioida merien hoidon suunnitteluprosessi ja tulvariskien hallinnan suunnittelu ja näiden tarpeet ja aikataulu.

Ensimmäisen kierroksen 2005–2009 onnistumista viestinnän kannalta on tutkittu eri tahoilla. Suomen luonnonsuojeluliiton Ääntä vedestä raportit ovat analysoineet viestinnän ja vuorovaikutuksen onnistumista vesienhoidon suunnittelussa erityisesti järjestöjen ja kansalaisten osallistumisen näkökulmasta. Tutkimuksen kohderyhminä olivat alueelliset ympäristökeskukset (nykyiset ELY-keskukset) ja yhteistyöryhmien jäsenet. Nämä kokemukset ja esiinnousseet kehittämisehdotukset pyritään huomioimaan jatkossa vesienhoidon ja vesienhoidon suunnittelun viestinnässä.

2. Viestinnän tavoitteet

Yhtenäisellä (kaikki viranomaistahot kattavalla) ja pitkäjänteisellä viestinnällä pyritään:

- Lisäämään yleistä tietoutta vesienhoidosta ja vesienhoidon suunnittelusta sekä konkretisoimaan sitä: mitä se on, miksi se on tärkeää, mitkä tavoitteet ovat.
- Motivoimaan toimintaan, kuten osallistumaan vesienhoidon suunnitteluun esimerkiksi kuulemiskierrosten kautta.
- Kertomaan miten osallistuminen ja vaikuttaminen käytännössä onnistuu (olipa sitten kansalainen, elinkeinonharjoittaja, teollisuuden tai muun toimialan edustaja, päättäjät tai rahoittajat).

Ympäristöhallinnon sisäisenä tavoitteena on lisäksi saada viestit aktiiviseen ja yhdenmukaiseen käyttöön kaikilla hallinnon tasoilla, sekä asiantuntijoiden että viestinnän / tiedotuksen edustajien toimesta.

Yleisesti viestinnän tavoitteena on tavoittaa yhä laajempi joukko ihmisiä, ja erityisesti viestinnän sisältöä kehitetään. Avainsanoja ovat paikallisuus, kohtaaminen, konkreettisuus, yhteistyö. Lähiaikojen käytännön tavoitteena on aktivoida mahdollisimman paljon ihmisiä ja tahoja osallistumaan vesienhoidon toimenpiteiden toteutukseen sekä seuraavaan suunnittelukierrokseen ja kesän 2012 kuulemisiin.

Erityisesti vesienhoidon viestinnässä priorisoidaan:

- Vesienhoidon toteutus ja seuranta
- Sidosryhmien ja kansalaisten osallistumisen aktivoiminen
- Kansalaisten tavoittaminen
- Erityisinä kohderyhminä lapset ja naiset

3. Ydinviestit ja tukevat viestit

Ydinviestit kertovat kiteytetysti panostuskohteista ja toiminnasta. Ydinviestin tavoitteena on tiivistää viestinnän sisältöjä, jotta haluttu käsitys asiasta vahvistuisi kohderyhmissä. Ydinviestit auttavat puhumaan yhtenäistä kieltä, samoilla argumenteilla. Asiasta viestivien asiantuntijoiden viestien tulee olla yhdenmukaisia. Pääviestit auttavat jäsentämään esityksiä eri tilanteissa, niitä voi hyödyntää sekä puheessa että esimerkiksi ppt-esitysten otsikoinneissa tai esitteissä.

Käytössä viestit voi muotoilla luontevasti omaan suuhun sopiviksi ja valita tilanteeseen ja kohderyhmään sopivat – kaikki argumentit eivät kiinnosta kaikkia kohderyhmiä. Olennaista on myös pyrkiä konkretisoimaan ydinviestejä käytännönläheisillä ja kulloistakin kohderyhmää kiinnostavilla esimerkeillä.

Ydinviestit on seuraavassa esitetty lihavoidulla fontilla ja niiden alla tukiviestit normaalilla fontilla. Tarvittaessa tukiviestejä voidaan täydentää tarkemmilla kohderyhmäkohtaisilla tukiviesteillä, esimerkiksi maanviljelijöille tai teollisuudenaloille suunnatuilla tukiviesteillä.

Pääydinviesti on: Vesien tila hyväksi yhdessä

Vedet ovat puhtaina arvokkaita

- Puhtaat vedet ovat välttämätöntä elämälle – sekä ihmisille että luonnolle.
- Vesienhoidossa on katsottava vastuullisesti tulevaisuuteen. Jätetään tuleville sukupolville puhtaat vedet.
- Puhtaat vedet ja vesiluonto ovat tärkeä osa Suomen maa-brändiä.
- Kaikilla on oikeus puhtaisiin vesiin.
- Puhtaat vedet on myös näyttö suomalaisesta vesiosaamisesta .
- Puhtaat vedet eivät ole itsestäänselvyys Suomessakaan – kolmannes vesistöistämme on huonossa kunnossa.

Vedet eivät pysy puhtaina ilman tekoja

- Kärsivällisyys kannattaa koska vesien tila paranee hitaasti.
- Myös luonto tarvitsee puhtaita vesiä.
- Halutessamme voimme saattaa valtaosan pintavesistämme hyvään tilaan tai pilata herkät vesistömme. Valinta on omamme.
- Vesistö on valuma-alueensa lapsi – mitä teet maalla, valuu vesistöön ja pohjaveteen.
- Kun toimet suunnataan oikein, päästään hyviin tuloksiin. (Esimerkiksi tästä on hyvä antaa myös tilanteeseen/kuulijalle sopiva käytännön esimerkki)
- Yhdessä tekemällä onnistumme. Emme voi vaatia muita toimimaan ensin ja jäädä odottelemaan.
- Vesien hyvä tila vaatii ylläpitoa, aikaa ja rahaakin.

Vesienhoito kuuluu jokaiselle

- Tiedosta omien toimiesi vaikutukset vesistöihin ja pohjavesiin.
- Kaikilla toimialoilla on mahdollisuuksia ja keinoja edistää vesienhoitoa.
- Voit vaikuttaa vesienhoitoon osallistumalla suunnitteluun ja toimenpiteiden toteuttamiseen. (Tähän kohderyhmäkohtainen esimerkki.)
- Taloudellinen ja terveydellinen hyvinvointimme perustuu puhtaisiin vesiin, miksei kaikilta voisi silloin vaatia toimiakin?
- Panostamalla yhdessä vesienhoitoon saamme myös viihtyisemmän ympäristön ja paremmat mahdollisuudet virkistyskäyttöön.
- Olemme sitoutuneet vesienhoitoon mm. vesienhoidon toteutusohjelma 2010–2015 ryhdittää suojelutyötä.

4. Viestinnän kohderyhmät

Vesienhoidon viestinnän kohderyhmä on laaja. Siinä voidaan nähdä seuraavia kohderyhmiä:

- Media
- "Suuri yleisö" eli kansalaiset yleisesti sekä eri rooleissa vesien käyttäjinä, mm. vesistöjen lähellä asuvat, virkistyskäyttö, mökkeily
- Maantalousyrittäjät, metsänomistajat (vesistöjen lähellä)
- Ammattikalastajat
- Muut elinkeinonharjoittajat (esim. matkailuyrittäjät)
- Maatalous, metsätalous, keskeiset teollisuuden alat, (sektoreina)
- Muut vesien käyttöön liittyvät toimialat
- Päätäjät, poliitikot eri tasoilla
- Rahoittajat
- Vesienhoidon alueelliset yhteistyöryhmät
- Kansalaisjärjestöt, valtakunnalliset ja paikalliset toimijat (esim. SLL; vesienhoitoyhdistykset ja kylätoimikunnat, kalastuskunnat)
- Kunnat ja maakunnat
- Muut viranomaistahot (kuten ministeriöt MMM, STM, TEM, SM, UM, PLM, VM)
- Muut samaa työtä tekevät tahot ulkomailla, esim. HELCOM, kansainvälisten vesienhoitoalueiden välityksellä Ruotsi ja Norja sekä rajavesiyhteistyön kautta Venäjä, EU
- Tutkijat ja asiantuntijat
- Koululaiset, opiskelijat, opettajat

Seuraavassa käsitellään tarkemmin joitakin vesienhoidon kohderyhmiä ja niiden viestinnällisiä erityistarpeita, jotka tulisi tunnistaa ja huomioida viestinnässä:

Ympäristöhallinnon sisäiset ryhmät

Lähimpänä suunnitteluprosessia ovat eräät muut valtakunnalliset työryhmät: kunnostus-, tulvariskienhallinnan- ja merenhoidon työryhmät sekä muut asiantuntijat, jotka ovat läheisissä kytköksissä vesienhoidon suunnitteluprosessiin. Näillä suunnitteluprosesseilla on osin yhtenevät tavoitteet ja kuulemisprosessit.

Toteutus: Suorat kontaktit, vastuuhenkilöt nimetty koordinoitiryhmässä, asiantuntijat osallistuvat kummankin ryhmän toimintaan. Säännöllinen yhteydenpito eri ryhmien välillä.

Vesienhoidon alueelliset yhteistyöryhmät

Alueelliset yhteistyöryhmät ovat lakisääteisiä ja osa vesienhoidon suunnittelun organisointia. Erityinen ryhmä, joka on erittäin heterogeeninen, mutta jäsenistä suurin osa on ollut jo jollakin tavalla mukana vesienhoitoprosessissa. Heillä on myös iso rooli viestin eteenpäin viemisessä omiin taustajärjestöihin sekä kansalaisiin. Heitä voidaan myös hyödyntää viestinnässä.

Toteutus: Yhteistyöryhmillä ja viranomaisilla (ELY) on vakiintuneita toimintatapoja ja viestintäkeinoja, joista tärkein on nettisivut, kokoukset sekä sähköposti. Viestinnän tehostamiseksi tulisi yhteistyöryhmissä sopia tarkemmin viestinnän välineistä ja toimintatavoista. Lisäksi heidän viestintäprosessiaan ulospäin tulisi tukea.

Valtionhallinto

Muiden kuin vesienhoidosta vastaavien tahojen sitouttaminen vesienhoitoon on viestinnän suuri haaste. Tärkeimpiä ryhmiä ovat ELY-keskusten liikenne- ja elinkeinovastualueet, ministeriötasolla MMM, STM, TEM, LVM, VM. Aluehallintovirastot ja Vaasan hovioikeus ovat tärkeitä suunnitelman käytännön soveltajia lupaviranomaisena ja valitusviranomaisena.

Toteutus: Käynnissä on toteutusohjelmaa koskien ministeriötason verkosto, jota tulisi ylläpitää säännöllisesti. Joissakin aluekeskuksissa on sisäinen vesienhoitotiimi, tätä toimintatapaa tulisi laajentaa mahdollisuuksien mukaan kaikkiin ELY-keskuksiin. Aluehallintoviranomaisten ja Vaasan hallinto-oikeuden edustajiin tulisi olla säännöllisesti yhteydessä (koulutusta, tiedotteita).

Kunnat ja maakunnat

Kuntien ja maakuntien roolina on ensisijaisesti maankäytön ja vesienhoidon yhteensovittamista koskevat asiat. Lisäksi esimerkiksi asutuksen vesihuoltoon liittyvät asiat ovat kuntien vastuulla. Kunnat soveltavat vesienhoidon suunnittelua myös ympäristölupa- ja valvontaviranomaisena.

Toteutus: Kuntien ja maakuntien kanssa tulisi yhteistyötä lisätä. Tahot tulevat osin edustettua yhteistyöryhmien kautta, mutta ne kattavat vain pienen osan. Yhteistyötä alueella tulee yrittää lisätä, erityisesti pienten kuntien osalta. Valtakunnallisella tasolla viestinnässä tärkeä yhteistyötaho on Kuntaliitto.

Toiminnanharjoittajat

Toiminnanharjoittajista etenkin maataloustuottajilla on vesien tilaan erityinen merkitys ja siihen liittyvä viestintä on tärkeää ja vaatii oman näkökulmansa. Kaikille merkittävälle toiminnanharjoittajaryhmille tulee kehittää niille soveltuva viestintätapa.

Toteutus: Tulisi arvioida, tulevatko toiminnanharjoittajat tarpeeksi huomioitua yhteistyöryhmien kautta. Erityisesti vesienhoidon kannalta merkittävien pk-yritysten tietämykseen tulisi panostaa esim. ELY-keskusten E-vastuualueiden kautta.

Kansalaiset ja kansalaisjärjestöt

Tämä ryhmä on kaikkein heterogeenisin ja haastavin ryhmä. Erityisesti tällä suunnittelukierroksella tulisi saada lapset ja naiset kiinnostumaan ja osallistumaan vesienhoidon suunnitteluun.

Toteutus: Kuulemisprosessin huolellinen ja mietitty toteuttaminen on tärkeää (ml. ajoitus). Siihen liittyvät erilaiset yleisötapahtumat ja jalkautuminen on keskeistä. Internet-sivustot tulee olla selkeitä ja toimivia. Myös esitteet on kohdistettava erityisesti kansalaisille. Median (tv, sanomalehdet, radio) on tässä keskeisessä roolissa. Kansalaisten tavoittamiseen tarvitaan mahdollisimman paljon eri ryhmiä edustavien järjestöjen tukea ja kumppanuutta. Ympäristökasvatukseen ja koulujen kautta jaettavaan tietoon tulee panostaa.

5. Viestinnän haasteet

- Vesienhoito on laaja kokonaisuus. Viestinnässä erityisiä haasteita on:
- Ensimmäisen suunnittelukierroksen perusteella erityisesti kansalaisten tavoittaminen ja osallistuminen. Vesienhoidon tavoitteiden ja vaikutusten viestiminen heille on tärkeää, mutta myös hankalaa.

- myös pitkä suunnittelukausi ja prosessi sekä siihen liittyvät kuulemiset: miten pitää mielenkiintoa yllä koko suunnittelukausi.
- n aiheen laajuus ja epämääräisyys. Viestinnässä tulisi päästä mahdollisimman lähelle toimijoita ja konkreettista vesienhoitoa.
- Riskinä on myös, että vesien huonosta tilasta syyllistetään jotain ryhmää.
- Viestin ymmärrettävyyteen tulee kiinnittää huomiota.
- Viestinnän resurssit

6. Viestintävälineet ja keinot

Viestinnässä käytettäviä pääasiallisia välineitä ovat:

- Internet-sivut (ymparisto.fi sekä alueelliset VHA ja ELYt):
- Yleisötilaisuudet ja -tapahtumat esim. messut
- tiedotustilaisuudet
- Tiedotteet ja esitteet (valtakunnalliset ja alueelliset)
- Asiantuntija- ja lehtiartikkelit
- Seminaariesitelmät, yms. julkiset esiintymiset
- Koulutus- ja neuvottelupäivät
- Muiden tahojen yhteistyöryhmät ja toimielimet
- Kohdistettu tiedostus avainryhmille
- Sosiaalinen media (järviwiki, facebook)

Ehdotettuja uusia keinoja:

- Tiedotusraati (sisällön muokkaus)
- Tiedottamisen työpaja yhdessä kansalaisjärjestöjen edustajien ja järjestöjen viestinnän kanssa

Viestinnässä tulee käyttää näitä eri keinoja ja välineitä mahdollisuuksien mukaan yhtä aikaa ja kohdistuen välineet kohderyhmän mukaan.

7. Vastuut ja roolit

Valtakunnallisesti VHS:n viestinnän linjauksia koordinoidaan vesienhoidon valtakunnallisessa koordinoitiryhmässä. Viestinnän käytännön sisältöä ja keinoja suunnitellaan ja niistä sovitaan vesienhoidon suunnittelun ryhmässä, jossa on edustus YM:stä, SYKEstä sekä ELYistä. Käytännön yhteistyöstä muiden tahojen kanssa sovitaan erikseen. Vastuujaosta (YM, SYKE, ELY) sovitaan tarkemmin vuosittain toimeenpanosuunnitelman yhteydessä.

Asiantuntijat vastaavat viestien sisällön oikeellisuudesta. Viestinnän asiantuntijat ovat vastuussa viestinnällisestä laadusta, keinoista ja toteutuksesta.

8. Viestinnän resurssit ja budjetti

Viestintäresurssit sisältyvät eri organisaatioiden normaaleihin viestinnän vuosibudjetteihin. Kumppanuudet järjestöjen kanssa ja muut erilliset hankkeet budjetoidaan tarvittaessa erikseen.

9. Viestintäsuunnitelman päivitys ja seuranta

Viestintäsuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Vesienhoidon viestintää seurataan valtakunnallisella tasolla sekä YM:ssä että SYKEssä mediaseurannan avulla.

Liitteenä olevaa toimeenpanosuunnitelmaa tarkennetaan aina kuluvan vuoden osalta ja päivitetään säännöllisesti noin 1-2 kuukauden välein.

Liite 1

VESIENHOIDON VIESTINNÄN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2011–2015

Vuosi/ tarkempi aika	Teema/aihe Keskeiset aihealueet (VHS prosessin vaihe)	Kohderyhmät	Viestinnän toimenpide	Vastuutaho
2011	Vesienhoidon toteutus			
	Toteutumisen/toimenpiteiden seuranta ja toteutusohjelma valtakunnallinen ja alueellinen			
	Tulva- meri-VHS linkitys			
2012	1.Kuuleminen: Vesienhoidon keskeiset kysymykset			
	Kuuleminen aikataulusta ja työohjelmasta sekä keskeisistä kysymyksistä			
	Tulva- ja Merienhoitosuunnitelmat			
2013	Toimenpiteiden toteutuminen			
	Vesien tila (luokittelu valmistuu)			
	Toimenpiteiden toteutuminen (väliraportti EUlle)			
2014	2.Kuuleminen: ehdotukset vesienhoidon suunnitelmiksi			
	Kuuleminen päivitetystä vesienhoitosuunnitelmista ja toimenpideohjelmista			
	Meri- ja tulvayhteistyö			
2015	Vesienhoitosuunnitelmien hyväksyminen			
	Palaute: keskeisten asioiden käsittely			
	Lopullinen VnN hyväksyminen			